

KÜLÖNFÉLÉK

HALÁLOZÁS.

Márk Pál †.

Egy ígéretes, szép életnek vetett véget ismét f. hó 11-én a könyörtelen halál.

Pedig mindnyájunk őszinte könyörgése szállt hosszú hónapokon át a Mindenhatóhoz a súlyos betegért, akit úgyszólván íróasztala mellől kellett egyenesen műtetre vinni, mert szent kötelességének érezte a hivatalt.

Remegve lestük a betegszobából érkező híreket és kitörő örömmel üdvözlöttük a gyógyulás csalóka jeleit; nem tudtuk, hogy Pali napjai megszámláltattak.

És hiába volt az orvostudomány minden fáradozása, szívós életerele három és fél hónapon keresztül viaskodott a fekete agyallal, de az mégis erősebb volt nála.

Itt kellett hagynia kétségbeesett, fiatal feleségét, munkakörét, amelyet páratlan odaadással szolgált, szép pályáját, amelynek derüs képei vonultak fel utoljára becsukott szemei előtt, mikor már haláltusáját vívta. És itt hagyott bennünket, gyászoló kartársait, akik a mindig hűséges, melegszívű jóbarátot siratjuk benne.

Egyesületünknel két év óta a pénztárosi teendőket látta el. Elt 34 évet...

Béke hamvaira.

SZEMELYI HIR.

A m. kir. földművelésügyi miniszter *Scherg* Károly m. kir. főerdőmérnököt Szentesről Szegedre, *Nádor* István m. kir. főerdőmérnököt Zalaegerszegről Békéscsabára és *Ferenczy* Ferenc m. kir. erdőmérnököt Békéscsabáról Szikszóra helyezte át és megbízta az ottani m. kir. erdőfelügyelőségek vezetésével.

AZ ORSZÁGOS MEZŐGAZDASÁGI KIÁLLÍTÁS.

A magyar termőföld évről-évre megrendezett színpompás bemutatója ez évben az eddigieknél is nagyobb méretekben és minden téren a legnagyobb siker jegyében folyt le.

A kiállítás csoportosításáról, anyagáról, eredményeiről a napilapok és a szaksajtó részletesen beszámoltak, a mi feladatunk csupán annyi, hogy a bennünket a legközelebbiről érdeklő erdészeti és vadászati kiállításról adjunk egy kis ismertetőt.

Az államerdészet a multból jól ismert, gerendákból ácsolt erdész-házban mutatta be anyagát, amely elrendezés és külső esín tekintetében minden dícséretet megérdemel.

A magunk részéről csak azt sajnáljuk, hogy — nyilván pénzügyi okok miatt — a kiállítás széles kereteiben még viszonylagosan is kicsi az a terület, amely az erdészetnek jutott, mert ebben az arányban semmiképpen sem hangsúlyozza azt a jelentőséget, amit az erdő és az erdész munkája a gazdasági életben elfoglal.

Viszont igen helyénvalónak találtuk, hogy ha már bizonyos korlátokkal számolni kellett, az erdészeti pavillon a legaktuálisabb napi problémánkat, az alföld-fásítást hangsúlyozta.

A számbajöhető fafajok élő csemetéinek vidám zöld keretében ügyesen és meggyőzően helyezkedtek el a fásítás gazdasági és pénzügyi előnyeit feltűntető táblázatok és grafikonok, élükön az évente eltűzelt trágyamennyiséget szemléltető veszteség-kimutatással.

A négy nagy, művészi kivitelezésű, több-síkú kép előtt, amelyek a fátlan és fásított Alföldet ábrázolták télen és nyáron — talán egy kicsit erőteljesebben húzván alá a kiáltó ellentéteket — igen szívesen állott meg még a szakember is, a nagyközönség számára pedig — merjük állítani — tanulságosabb volt egy kötetre való száraz adat felsorolásánál.

Teljes elismerés illeti a rendezőiséget ezért az ötletért. Amit a kiállítás többi pavillonjában láttunk, csak megerősített bennünket abban a meggyőződésünkben, hogy *ezen az úton kell haladnia a tudatos erdészeti propagandának*, hogy az erdő fontosságát minél eredményesebben ismertesse meg a legszélesebb rétegekkel is.

A vadászatnak mindig vannak magas pártfogói, aminek következtében — irigység nélkül mondjuk — nem csekély „helyzeti” előnyökhöz jutott máskor is az erdészettel szemben, értve itt a kiállítási területet szigorú négyzetméterekben. Amit azért tudunk őszinté örömmel köszöntené, mert minden vadászati kiállításnak tagadhatatlanul a *fővad-trofeák* a legszebb díszei és végeredményben ez a körülmény is *az erdő szépségét és fenntartásának szükségét hangsúlyozza*.

Ez évben különösen bő volt a felküldött anyag, mert az első termet teljes egészében a nemrég elhunyt *Frigyes főherceg* vadászati emlékei foglalták le. És ezzel a csoporttal természetesen nehéz volt a többi kiállítónak versenyre kelni.

A hatalmas béllyei agancsok, az elhunyt tábornagy által a régi monarchia minden táján elejtett vad trofeái, sajátkezűleg vezetett vadásznaplója, a régi híres vadászatait megörökítő fényképek nagy sokasága önkénytelenül is fájdalmas sóhajt

csalt ki a szívéinkből. Mert sokszor csak akkor tudjuk igazán felmérni valaminek az értékét, amikor már elvesztettük...

A főhercegi vadász hivatal költséget nem kímélve ügyelt arra, hogy ez az emlék-kiállítás minden részletében lenyűgözően érdekes és a legnemesebb vadász-ízlés méltó kifejezője legyen. Amikor a szem már elfáradt a vaskos szarvas-agancsok méregelésében, jólesően pihenhetett meg a tucátjával bemutatott puska-műves-remekeken, amelyek egy ráérőbb és kevesebbel is megelégedő, de éppen ezért talán boldogabb kor beszédes tanúi.

A kiállítás másik két termében *Ferenc bajor kir. herceg* sárvári uradalma, a *veszprémi püspökség*, az *egri főkapitány*, a gödöllői *udvari vadász hivatal* foglaltak le egy-egy gondosan összeválogatott csoporttal nagyobb helyet, amelyek között a legújabb vadászati statisztikai adatok képekkel gazdagon díszített táblái tarkították a falat.

Sok nézője volt bátyai *Holtzer Lóránt* sólymainak, a *Fegyvergyár* új készítményeinek és a *Mavad* fényképeinek is. Egészenbénve pedig ez a kiállítás is tanúságot tett arról a gazdagságról, amelyért szegénységünkben is méltán irigyelnek bennünket szerencsésebb szomszédaink.

Nem hagyhatjuk szó nélkül a *mezőgazdasági szakoktatás* pavillonját sem. Annál kevésbé, mert tudtommal az 1910. évi bécsi nemzetközi vadászati kiállítás óta Alma Materünk sehol semmiféle kiállítási anyaggal nem képviseltette magát! Pedig talán ez is egyik oka annak, hogy most is olyan keveset tudnak rólunk.

És éppen ezért volt nagyon tanulságos — bár egyben egy kicsit elszomorító is — az a lendület és ügyesség, amellyel nemcsak a gazdasági akadémiák, hanem még a középfokú tanintézetek is fel tudják hívni a közfigyelmet munkásságukra.

Részletesebben nem terjeszkedhetünk ki a látottakra, de a keszthelyi akadémia vegytani és növénytermesztéstani tanszékének művészi kivitelű trágya-vizsgálati és trágya-kezelési táblázatai, valamint a szarvasi középfokú gazdasági tanintézet által saját készítésű, pompás kis modelleken bemutatott kertészeti és mezőgazdasági öntözési berendezések méltán keltettek általános csodálatot. Utóbbi, mint az alföldi gazdálkodás okszerűvé tételének leghasznosabb propagandája, minden dícséretet megérdemel.

Nem volna teljes a beszámolónk, ha nem emlékeznénk meg különös örömmel arról a tényről is, hogy Egyesületünk elnöke mint mező- és szőlősgazda is kivételes sikerrel szerepelt a kiállításon. Borzderes bikájával és tokaji aszújával első díjat nyert, ragyogó példáját szolgáltatván így az ízig-vérig modern földesúrsokoldalúságának.

CSONKAMAGYARORSZÁG CELLULÓZE-SZÜKSÉGLETÉNEK FEDEZÉSE.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület földügyi és növénytermelési szakosztályának f. hó 8-án tartott ülésén egy rendkívül érdekes előadást hallottunk.

Szabó Lajos, a Duna—Tiszaközi Mezőgazdasági Kamara főtitkára beszélt a *cellulóze-gyártás nyersanyagának nyéréséről*, kapcsolatban a *homoktalajok feljavításával* s fejtegetéseinek gondolatmenetét az alábbiakban ismertetjük.

Magyarország a kész papírárún felül évenként átlag 3200 vasúti kocsi rakomány nyers cellulózét kénytelen behozni.

Ez a súlyos külkereskedelmi tehertétel már régen arra készítette a hazai szakköröket, hogy az érzékeny hiányt jelentő nyersanyag pótlását valamilyen úton-módon megkíséreljék.

Elsősorban a szalma és a kukoricaszár jöhetnek számításba, amelyekből azonban a mezőgazdaság nem rendelkezik olyan feleslegekkel, hogy a cellulóze-gyártás számottevő növelését várhatók tőle. De elfogyott — a nagymértékű lecsapolásokkal kapcsolatosan — a nád, sás, káka és a gyékény is.

A nyersanyagot tehát olyan növénynek kell szolgáltatnia, amely:

a) gazdaságosan termelhető és belőle a cellulóze könnyen előállítható,

b) megfelelő mennyiségben tartalmaz cellulózét.

Az előadó részletesen ismertette azokat a kísérleteket, amelyek ebben az irányban a somkóróval (*Melilotus albus*) folytattak.

Dorner Béla vizsgálatai szerint a kétéves somkóró cellulóze-anyaga vékonyabb szálú, mint a fából előállítotté, de hosszabb, mint a kukoricaszár cellulóze-rostjai. A növény hánca a cellulóze-gyártáshoz kiválóan alkalmas, átlagosan 12% vizet és 36—40% cellulózét tartalmaz.

A somkóró a pillangósokhoz tartozó igen igénytelen növény, amely a leggyengébb homoktalajokon is jól tenyészik, sőt — mint a pillangósok általában — a talajt nitrogénben még gazdagítja is. Tenyésztése által tehát nemcsak arra nyílik lehetőség, hogy a hazai cellulóze-szükségletet fedezzük, hanem nagykiterjedésű, terméketlen homokterületek hasznosítása révén a közgazdasági szempont még súlyosabban esik latba, mert az egyébként más művelésre alkalmatlan területek után is tisztes jövedelmet biztosít és azoknak talaját is javítja.

Egy kataszteri hold kétéves somkóró után átlag 2½ mázsa magtermés és 30 mázsa szár várható. Utóbbinak fentemlített cellulóze-tartalmát figyelembevéve, körülbelül 30.000 kat. hold két-

éves somkóró-termésre lenne állandó szükségünk, hogy a nyers cellulóze-behozatalt teljesen kiküszöbölhessük.

Az előadó részletesen foglalkozott a termelés jövedelmezőségével, a somkórómag értékesítési lehetőségével és megállapította, hogy megfelelően alacsonyabb ártételek mellett az utóbbiból is jelentős kivitelt lehetne számítani.

Miután a somkóró termeléséhez trágyázásra sincsen szükség, minden tekintetben nagyon fontos lenne a kérdéssel komolyan foglalkozni.

Elegendhetetlenül szükséges azonban az, hogy a gyártási eljárás minden részletében tökéletesen kidolgoztassék és a létesítendő cellulóze-gyárak decentralizált szervezéssel hálózák be a somkóró-termelésre alkalmas vidéket, sőt, hogy a termelő gazdának egy könnyű elkészítési eljárás is a kezükbe adassék, amelynek segítségével a gyárak hatósugarát jelentősen ki lehetne terjeszteni.

A mindvégig lebilincselően érdekes, növénytermelési és közgazdasági szempontból egyformán biztos alapokra fektetett előadást a hallgatóság hosszantartó, hálás tapssal köszönte meg.

Mivel táplálkozik az uhu? A kipusztulófélben lévő pompás, érdekes ragadozót, amely a vadásznak is hasznos segítőtársa tud lenni, azokban az országokban, ahol nem áll védelem alatt, állítólagos kártételei miatt még mindig nagyon pusztítják.

Leitner-Lörn, a kiváló német természetbúvár, aki egyik legalaposabb ismerője a Kárpátok madárvilágának, hosszú éveken keresztül különös előszeretettel figyelte az uhu életét. Színesen megírt közleményeiből megtudhatjuk, hogy az uhu — már csak nagy teste miatt is, — valóban jóétvágyú ragadozó, de mentségére szolgál, hogy egyáltalában nem válogatós és — mint a köpetvizsgálatok igazolják, — tápláléka főleg az állatvilágnak azokból a családjából kerül ki, amelyek egyedileg is a legnagyobb számban népesítik be az erdőt, mezőt.

Leitner-Lörn a köpetekben főleg egerek, pockok, mókusok, szajkók és békák maradványait találta, sőt, egy ízben egy vipera gerincét is.

Vadászati szempontból az uhu viszonylag alig tesz kárt, mert a hazáját képező erdőrengetegben kevés a hasznos apróvad és egy-egy uhunak igen nagy a „kerülete“, miután a konkurenciát egyáltalában nem tűri.

A szabadon élő uhu a dőghöz sem nyúl, de nincs tekintettel szűkebb fajrokonaira sem és a kisebb baglyok ijedten menekülnek előle. Fogságban a természete igen gyakran teljesen megváltozik, amint erre számos példát ismerünk.

Ki volt a kurlandi tengerpart madárvonulási jelentőségének a felfedezője? Rositten szigete és a Keleti-Tengerbe nyúló hosszú, keskeny földsáv, az ú. n. „*Kurische Nehrung*“, évtizedek óta jól ismert állomásai a madárvándorlásnak. Az ezeken a helyeken újabban létesített madárvárták számos nagybecsű adattal gazdagították a madarak életére és elsősorban a titokzatos vándorlásukra irányuló kutatásokat.

Az „*Ornithologische Monatschrift*“ most terjedelmes közleményben méltatja annak a férfiúnak az érdemeit, aki a „*Kurische Nehrung*“ madártani jelentőségét először ismerte fel.

Fr. Lindner-nek hívták és egyszerű teológus volt, aki azonban kora ifjúságától kezdve minden szabadidejét erdőn-mezőn töltötte és különösen a madárvonulást kísérte élénk érdeklődéssel. Egyik vakációbeli vándorlása alkalmával került a 80-as években Königsbergből az akkor még teljesen pusztá és lakatlan keskeny földsávra — éppen az őszi madárvonulás idején. Az ott látott jelenségek nagyszerűsége annyira lebilincselte, hogy ezentúl évenként visszatért ugyanarra a helyre és tapasztalatairól több cikket írt, amelyekkel felhívta a hivatalos körök figyelmét és megalapította a „*Kurische Nehrung*“ világhírét.

Az erdeifenyő tűinek színváltozása. A csemetekerti üzemből jólismert jelenség, hogy egyes erdeifenyő-csemetesorok tűi ősszel ibolyaszínű árnyalatot vesznek fel.

Régebben tisztán klímaváltozatbeli különbségekre gondoltak, azonban a színeződés igazoltan azonos helyről származó magból nevelt csemeténél is fellép.

A kérdést a prágai műegyetem erdészeti talajtani és biokémiai intézetében *Němec* alapos vizsgálatnak vetette alá és megállapította, hogy a színeződést a *talajnak foszforban és mészben való szegénysége okozza* és azonnal megszűnik, mielőtt a két fontos tápanyagnak pótlásáról megfelelő trágyázás útján gondoskodunk.